

Innst. S. nr. 48

(1999-2000)

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om at Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) snarest tilføres kapital som øremerkes lån og tilskudd til fiskebruk som trues av nedleggelse som følge av EØS-avtalens hygienekrav

Dokument nr. 8:4 (1999-2000)

Til Stortinget

Sammendrag

Næringskomiteen fikk 13. oktober 1999 oversendt følgende forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen:

"Stortinget ber Regjeringen snarest tilføre Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) nødvendige midler som øremerkes lån og tilskudd til oppgradering av fiskebruk som trues av nedleggelse på grunn av EØS-avtalens hygienekrav."

Forslagsstilleren viser til at Fiskeridepartementet har utarbeidet en rapport om hvor mange fiskebruk langs kysten som står i fare for å bli nedlagt som følge av at de ikke klarer å oppfylle ESAs krav i henhold til EØS-avtalens ordlyd. Forslagsstilleren peker også på at nedlegging av disse brukene kan påvirke bosettingsmønsteret i distriktene. Det foreslås at SND tilføres nødvendige midler til oppgradering av disse fiskebrukene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Einar Johansen, Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Rita Tveiten, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen, fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan og Kurt-Arne Langeland, fra Høyre, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen, fra Senterpartiet, lederen Morten Lund, og fra Venstre, Leif Helge Kongshaug, registrerer at EU har harmonisert sitt regelverk knyttet til handel med dyr og animalske produkter, herunder fisk.

Komiteen viser også til vedlagt brev fra Fiskeridepartementet, datert 17. november 1999, som gjør det klart at EFTA-landene i 1994 i henhold til vedlegg 1 i EØS-avtalen overtok de fleste av EUs bestemmelser om helse, hygiene og kvalitetskrav innenfor EØS-området for nevnte produkter.

Komiteen vil også påpeke at ved den såkalte veterinæravtalen overtok Norge 1. januar 1999 de øvrige bestemmelser, slik at vi i dag er fullt harmonisert med EU på dette området. Dette har positiv virkning på vår fiskeeksport til EU. I og med at EUs regelverk baseres på internasjonale standarder, er gevinsten ved å oppfylle disse kravene også i realiteten inngangsbilletten til andre markeder i verden.

Komiteen vil også vise til at rapporten fra Fiskeridirektoratet konkluderer med at langt de fleste fiskeindustribedriftene, ca. 686 av 775, ikke vil ha nevneverdige problemer med å oppfylle hygienekravene. Komiteen mener at de fleste anlegg som ikke oppfyller EØS-regelverket når det gjelder standard er mindre bedrifter med gammel bygningsmasse.

Komiteen vil også minne om at den generelle økonomiske situasjonen for fiskerinæringen i dag er betydelig bedre enn på lang tid, med økt inntjening og med en egenkapitalandel som har økt de senere år. Komiteen mener en oppgradering av fiskebruk må vurderes innen rammene av det offentlige virkemiddelapparatet vi har i dag.

Komiteen viser til vedlagt brev av 17. november fra Fiskeridepartementet der det er uttalt at:

".. alle aktive fiskerisamfunn bør ha et mottaksanlegg"

Komiteen ber departementet i Revidert nasjonalbudsjett legge fram en oversikt over aktive fiskerisam-

funn og en plan for hvordan departementet mener disse skal sikres et funksjonelt mottaksanlegg.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at en del av de aller minste fiskebruk er basert på lokale, innenlandske markeder. Disse medlemmene vil be departementet vurdere om de hygieniske krav til produktene fra slike små anlegg kan sikres selv om man gir unntak fra enkelte av standardkravene i de nevnte EU-reglene. Dersom departementet mener dette kan gjennomføres, ber disse medlemmene om at man arbeider for å få anledning til å kunne gi slike unntak.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran og råder Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:4 (1999-2000) forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om at Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) snarest tilføres kapital som øremerkes lån og tilskudd til fiskebruk som trues av nedleggelse som følge av EØS-avtalens hygienekrav - bifalles ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 30. november 1999

Morten Lund
leder

Terje Knudsen
ordfører

Kjell Opseth
sekretær

Vedlegg

Brev fra Fiskeridepartementet, v/ statsråden til næringskomiteen, datert 17. november 1999

Vedrørende Dok nr. 8:4 (1999-2000) om tilskudd til fiskebruk.

Jeg viser til brev av 27. oktober d.å. hvor det bes om en vurdering av forslaget i Dok 8:4 (1999-2000) om tilskudd til fiskebruk.

I brev av 2. juni 1998 til Stortinget (kopi vedlagt) ved Næringskomiteen redegjorde jeg for mitt syn vedr. spørsmålet i Dok 8:102 (1997-98) om oppretting av et fond der fiskeribedrifter skulle kunne søke om tilskudd og lån for å oppfylle hygienekrav i EØS-reglene.

EØS-avtalens hygienekrav følger av EU's mål om at varehandelen skal flyte best mulig. Artikkel 100 A i Romtraktaten hjemler rettsakter for gjennomføringen av det indre markedet. I medhold av denne har EU således harmonisert sitt regelverk knyttet til handel med dyr og animalske produkter, herunder fisk.

Gjennom Vedlegg 1 til EØS-avtalen overtok EFTA-landene 1. juli 1994 de aller fleste av EUs bestemmelser om helse, hygiene og kvalitetskrav innen EØS-området for nevnte produkter. Ved den såkalte Veterinæravtalen overtok Norge 1. januar 1999 de øvrige bestemmelser, slik at vi i dag er fullt ut harmonisert med EU på dette området. En viktig konsekvens av dette er at grensekontrollen mellom Norge og EU er opphevet, noe som har stor og positiv betydning for vår fiskeeksport til EU.

Alle godkjente norske fiskeindustribedrifter nyter godt av de fordeler EØS-avtalen gir på det veterinære området. Kravene er ikke særegne for EU. Det er en internasjonal trend å skjerpe regelverket for hygiene og kvalitet i matvareproduksjon. I og med at EU's regelverk baseres på internasjonale standarder, er gevinsten ved oppfylle disse kravene også i realiteten inngangsbilletten til andre markeder i verden.

På bakgrunn av at myndigheter, organisasjoner, media og den enkelte bedrift gjennom flere år har vært opptatt av konsekvensene for norsk fiskeindustri av EØS-avtalens hygienekrav, anmodet Fiskeridepartementet i november 1998 Fiskeridirektoratet om å redegjøre for dagens standard innen fiskeindustrien. Spesielt var det behov for å få en mer nøyaktig oversikt over hvor mange bedrifter som ikke oppfyller dagens hygienekrav og kostnadene ved å oppgradere disse.

Rapporten fra Fiskeridirektoratet konkluderer med at langt de fleste fiskeindustribedriftene, dvs. 686 av 775 ikke vil ha nevneverdige problemer med å oppfylle hygienekravene. For 79 bedrifter vil det imidlertid være mer lønnsomt å bygge nytt anlegg i stedet for å investere i oppgradering av det gamle.

Investeringsbehovet er anslått å være ca. 2.5 milliarder kroner for å oppgradere samtlige anlegg til dagens krav. Forrentning av investeringer i full fornyelse forutsetter økt inntak av råstoff og innebærer således en kapasitetsøkning.

Departementet er innforstått med at ikke alle de nevnte 79 bedriftene vil ha tilstrekkelig økonomisk grunnlag til å investere i nytt anlegg. Rapporten viser imidlertid at flere av disse bedriftene er lokalisert til steder med mer enn ett fiskebruk, slik at en eventuell nedleggelse ikke vil medføre avsetningsproblemer for fiskerne.

Jeg kan ikke se at situasjonen for fiskeindustrien i dag er vanskeligere med hensyn til å oppfylle gjeldende hygienekrav enn ved min redegjørelse i brev av 2. juni f.å.

Fiskeridirektoratets rapport viser snarere det motsatte. Langt de fleste fiskebruk har i dag en standard som stilles i henhold EUs hygienekrav. De fleste anlegg som ikke har oppfylt EØS-regelverket når det gjelder standard, er mindre bedrifter med gammel bygningsmasse. Aktivitetene på disse anleggene er i stor grad basert på sesongfiskeri.

Jeg vil også minne om at den økonomiske situasjonen for fiskeindustrien i dag er betydelig bedre enn på langt tid, med økt inntjening og en egenkapitalandel som har økt de siste år.

Det er min oppfatning at alle aktive fiskerisamfunn bør ha et mottaksanlegg. Jeg mener at det bør være mulig å oppgradere de av de 79 bedriftene som har en viktig rolle i lokalsamfunnet, innenfor dagens ordinære virkemiddelapparat. Fiskeridepartementet har anmodet SND om å prioritere finansiering til disse anleggene.

Til slutt vil jeg minne om at det de nærmeste årene er forventet nedgang i kvotene for de viktigste hvitfiskartene. Dette tilsier at det bør vises stor varsomhet med å øke dagens samlede kapasitet innen norsk fiskeindustri.

*Undervedlegg 1***Brev fra Fiskeridepartementet v/statsråden, til næringskomiteen, datert 2. juni 1998.****Vedrørende Dok.nr.8:102 (1997-1998) om at det opprettes et fond der fiskeribedrifter kan søke om tilskudd og lån for å oppfylle krav i EØS-reglene**

Jeg viser til brev av 26. mai d.å. hvor det bes om en vurdering av forslaget i Dok.nr.8:102 (1997-1998), og da særlig påstanden om at små og mellomstore bedrifter ikke makter å overholde regelverket om kvalitetskontroll.

Det er innhentet uttalelse fra Fiskeridirektoratet. Denne følger vedlagt. Jeg vil for øvrig anføre at dersom et slikt fond skal opprettes, må det tas hensyn til statsstøttereglene i EØS-avtalen.

Det er gjennom EØS-avtalen ikke etablert et felles regelverk for statsstøtte til fiskerisektoren, men statsstøtte til fisker- og havbruksnæringen er hjemlet i protokoll 9, artikkel 4.1 der det fremgår at konkurransevridende statsstøtte skal avskaffes. I en felleserklæring om fortolkning av artikkel 4.1 er partene enige om at statsstøtte skal vurderes i sammenheng med Romatraktatens artikler 92 og 93 og relevante bestemmelser vurderes i EUs avledede regelverk om fiskeripolitikken. Statsstøtte skal i tillegg vurderes i forhold til en annen felleserklæring som angir lav befolkningstetthet som et selvstendig kriterium ved avgrensning av geografiske virkeområder for statsstøtte.

Et eventuelt nytt fond må på denne bakgrunn vurderes opp mot EUs statsstøtteregler, i første rekke i forhold til Rådsforordning nr. 3699/93 som spesifiserer hvilke tiltak som kan motta støtte fra EUs strukturfond på fiskerisektoren, FIUF. Forordningen inneholder hvilke krav som må oppfylles for at støtten skal være forenlig med fellesskapets statsstøtteregler.

I henhold til artikkel 11 i forordningen kan det gis støtte til bl.a. "å fremme utarbeidelse og iverksettelse av forbedrings- og kontrollordninger innen for kvalitet, sunnhetsforhold ...". Bilag III til forordningen beskriver særlige betingelser og kriterier for å gi støtte, og nedenfor gjengis de generelle bestemmelser:

"2.0 Generelt

Investeringsene skal oppfylle følgende betingelser:

- de skal bidra til at strukturforbedringen får varig økonomisk virkning
- de skal framby tilstrekkelig sikkerhet for den tekniske og økonomiske bærekraft, og det skal unngås at det blir fare for overskytende produksjonskapasitet.

På alle områder under avsnitt III kan det ytes støtte til alle materielle investeringer som kan forbedre hygiene- og sunnhetsforholdene for mennesker og dyr, forbedre produktenes kvalitet eller redusere miljøproblemer."

Videre angir Bilag IV maksimale støttesatser for ulike typer investeringer. For investeringer i kvalitetshevende tiltak vil samlede offentlige tilskudd kunne være max 35 % av de totale støtteberettigede omkostninger utenfor EUs målområde 1 (55 % i målområde 1).

Det er m.a.o mulig å innvilge støtte til de aktiviteter som er antydnet for et eventuelt nytt fond, men støtten vil da måtte overholde de ovennevnte regler og begrensninger. Det er allerede i dag anledning til å yte støtte til investeringer på kvalitetsområdet gjennom SND. I Fiskeridepartementets brev av 10. mars d.å. til SND vedr. overordnede fiskeripolitiske retningslinjer om virkemiddelbruken overfor fisker- og havbruksnæringen har departementet bl.a. uttalt:

"Det er i dag totalt sett mer enn tilstrekkelig produksjonskapasitet både innen pelagisk sektor og hvitfisksektoren i forhold til ressursgrunnlaget. Det må på denne bakgrunn fortsatt vises stor varsomhet med ytterligere kapasitetsøkning. Innen torskefiskeriene bør samarbeidsløsninger prioriteres samt fysisk oppgradering av produksjonsanleggene for å tilfredsstille de kvalitetsmessige krav til anlegg og produkt."

Langt de fleste fiskeindustribedrifter har i dag en standard som stilles fra Fiskeridirektoratets kontrollverk i henhold til EØS-regelverket. De fleste anlegg som ikke har oppfylt EØS-regelverket når det gjelder standard, er mindre bedrifter i utkantstrøk med en gammel bygningsmasse. Aktivitetene på disse anleggene er i stor grad basert på sesongfiske.

Som følge av at Fiskeridepartementet har anmodet SND om å prioritere positiv oppgradering av anleggene, anser jeg det som unødvendig å etablere ett nytt fond der fiskeindustrien kan søke om tilskudd og eventuelt langsiktige rentefrie lån slik at bedriftene kan bli i stand til å etterkomme de krav som er pålagt i tråd med EØS-reglene.

Et eventuelt nytt fond vil måtte overholde de samme forpliktelser som SND på statsstøtteområdet, herunder ta hensyn til lønnsomhet og kapasitet i industrien. Det vil dessuten også måtte forholde seg til gitte økonomiske rammer.

*Undervedlegg 2***Telefax fra Fiskeridirektoratet til Fiskeridepartementet, datert 2. juni 1998.**

Forslag om opprettelse av fond for fiskeribedrifter. Det vises til oversendelse av 28. august 1998 der Fiskeridepartementet ber om tilbakemelding på forslag om å opprette et fond for mindre og mellomstore bedrifter.

I utgangspunktet kan vi bekrefte at det i gjeldende bestemmelser og bakenforliggende EU-direktiver ikke skjelles mellom store og små bedrifter. Det forutsettes at de hygieniske forhold er på det samme nivå.

Når det gjelder påstanden om at små og mellomstore bedrifter innen den konvensjonelle delen av fiskeindustrien ikke makter omstillingen som ligger i et EØS-tilpasset regelverk, vil dette i stor grad dreie seg om mindre bedrifter i utkantstrøk med en gammel bygningsmasse. Aktiviteten på disse anleggene er i stor grad basert på et sesongbetont fiske.

De kravene som stilles av Fiskeridirektoratets kontrollverk til disse anleggene er at bygningsmassen og de hygieniske forhold oppgraderes til gjeldende standard. Dette vil for en del av de mindre tilvirkningsanleggene innenfor ovenfornevnte anleggsgruppe medføre en stor økonomisk belastning.

Vedlagt oversendes kopi av internt notat der det fremgår at det etter forespørsel til våre distriktskontorer er gitt tilbakemelding om at det pr. i dag er 40-50 anlegg som står i fare for å få trukket godkjenningen tilbake på grunn av at de ikke har fulgt opp pålegg av bygnings- eller hygienemessig karakter.

Vi antar at det over tid vil kunne bli en del flere anlegg som vil kunne stå i fare for å miste godkjenningen uten at vi i dag kan tallfeste antallet.

*Undervedlegg 3***Internt notat fra Anne K Austgulen, Fiskeridirektoratet, til Aksel R Eikemo, Fiskeridirektoratet, datert 5. mai 1998.**

Status - tilvirkingsanlegg Anlegg som er i faresonen for tilbaketrekking av godkjenning på grunn av manglende oppfølging av krav til bygnings- eller hygienemessig opprustning, manglende systemdokumentasjon eller manglende dokumentasjon av forskriftsmessig vannkvalitet.

Troms og Finnmark:

5-10 anlegg (manglende bygnings- eller hygienemessig opprustning og/eller manglende systemdokumentasjon).

Nordland:

10 anlegg (manglende bygnings- eller hygienemessig opprustning).

3 anlegg (manglende systemdokumentasjon).

Trøndelag:

5 anlegg (manglende bygnings- eller hygienemessig opprustning).

Møre og Romsdal:

3 anlegg (manglende bygnings- eller hygienemessig opprustning).

3 anlegg (manglende systemdokumentasjon).

4 anlegg (manglende vanndokumentasjon).

1 (manglende vanndokumentasjon og manglende systemdokumentasjon).

Stad - svenskegrensen:

5-10 anlegg (manglende bygnings- eller hygienemessig opprustning og/eller manglende systemdokumentasjon).